

ORIOL CALVO VERGÉS

Clavell: un pioner en el col·leccionisme i la recerca de la terrissa catalana

Si hi ha un aspecte de la vida de Jaume Clavell que transcendeix en molt la seva persona i el seu entorn immediat, possiblement sigui la gran aportació que va fer en la descoberta i valoració de la terrissa com un dels testimonis fonamentals a estudiar pel coneixement dels nostres avantpassats. Fins aleshores, cap als anys 1940-50, els folkloristes catalans s'havien limitat, gairebé, a l'estudi de la tradició oral, costums i tradicions dels pobles, però molt poc se sabia de la cultura material, com si aquesta fos un element menor dins el complex cultural dels segles passats. L'interès de Clavell per la terrissa ve justificat per les seves pròpies paraules, recollides per Emili Amargant

en el seu llibre *Homes i dones del cap dret* (1985), que transcrivim:

“Va haver-hi un moment de la meua vida en què vaig interes-

sar-me per la terrissa. Vaig abocar-m'hi amb els cinc sentits. Al cap i a la fi: què en resta del viure de passades centúries? El que s'ha escrit, però

Clavell al seu estudi d'Argentona. Com es pot veure, és un espai més propi d'un museu que d'un particular.

Benedicció de les aigües de la Font de Sant Domènec, en la primera edició de la Festa del Càntir. Argentona, 4 d'agost de 1951.

Va ser adquirint la terrissa
als drapaires com va fer el gruix
de la seva col·lecció, i preguntant
als terrissaires com va aprendre
els secrets tècnics de la terra cuita.
Aviat en fou el primer expert,
la persona a la que tothom havia
d'anar a raure si volia saber quelcom
de qualsevol objecte de terrissa

els continguts dels llibres són
quelcom intangible. Els mo-
bles, la vestimen-
ta? D'acord. Úni-
cament es conser-
ven els grans
mobles, els grans
vestits. Els cars!
I del poble, prò-
piament parlant,
què se'n conserva?
Res, o més exacta-
ment: els seus a-
tuel·ls més insigni-
ficants. Plats, olles,
bols, gibrells, pa-
langanes, cànirs.
En definitiva: ele-
ments de terrissa.
En aquest sentit la
terrissa es un capítol
importantíssim a l'hora de
fixar les formes de vida dels
nostres avantpassats. Ja dic:
vaig abocar-m'hi de ple."¹

Abans que Clavell s'interessés
per la terrissa, poc o res se'n sabia.

No hi havia monografies ni estu-
dis realitzats. Només Amades i
Violant li havien dedicat un cert
interès. Ningú en col·leccionava,
perquè ningú considerava que
aquells atuel·ls i estris poguessin
tenir gaire valor, ni econòmic ni
cultural ni artístic. Els estudiosos
de la ceràmica estudiaven i catalo-
gaven la ceràmica decorada, la pisa
o la porcellana, però no la terrissa.
Quan Clavell adquirí a un drapaire
dels Encants el seu primer plat
de terrissa anà a veure a Lluís M.
Llubia, el màxim entès en ceràmi-
ca i no li va saber dir res sobre
aquella peça. Solament li va poder
dir que ningú més en sabia res d'a-
questa mena de peces. Va ser aleshores
quan Clavell es va fer el ferm
propòsit de col·leccionar-la, estu-
diar-la i saber-ne els orígens, les
tècniques, tipologies, etc. Va ser
adquirint la terrissa als drapaires
com va fer el gruix de la seva
col·lecció, i preguntant als terris-
saires com va aprendre els secrets
tècnics de la terra cuita. Aviat en

fou el primer expert, la persona a
la que tothom havia d'anar a raure
si volia saber quelcom de qualsevol
objecte de terrissa. Després d'ell
n'hi ha hagut d'altres: Emili Sem-
pere, Joan Santanach, Santiago
Albertí, Joan Rosal i molts d'altres
que han continuat el camí que
Clavell va iniciar.

Com tots els pioners, Clavell
s'inicià a les palpentes, amb moltes
asseveracions que, després, els
diferents estudiosos han anat con-
firmant o desmentint. Podem dir
que, en terrissa catalana, ha estat
un dels grans experts, només supe-
rat a mesura que han anat aparei-
xent més i més variats exemplars i,
sobretot, estudis monogràfics so-
bre les terrisseries catalanes que
han aportat nova llum als nostres
coneixements. La pregunta que
tothom es fa és per què mai va
escriure sobre els seus amplis
coneixements en terrissa catalana?
La resposta, probablement, deu
ser la mateixa de per què tampoc
no va escriure sobre altres temes

1. AMARGANT PARNAU,
Emili, *Homes i dones del cap dret*,
Argenton: Ajuntament d'Ar-
gentona, 1984, ps. 67-68.

Ja ens coneixeu!

Carrer les Parres, 10
darrera la plaça Nova

Una tradició de qualitat i servei

LA JÚLIA

**CONFECCIÓ INFANTIL
i MERCERIA**

Carrer Gran, 34 - ARGENTONA - Tel. 93 797 01 02

Llibreria i Papereria

CASABELLA

SERVEMPRESA
GRUP DE SUMINISTRADORS D'EMPRESA

Puig i Cadafalch, 10 - Tel. 93 797 10 63
08310 ARGENTONA

JOIERIA - RELLOTGERIA

LLIMONA

Piles, corretges
i petites reparacions al moment
Pressupostos sense compromís
Regals aniversari

Carrer Gran, 51 - Tel. 93 797 16 23 - ARGENTONA

relacionats amb l'art i les antiguitats que dominava com ningú. Però jo no conec la resposta. La ignoro. Clavell era un gran conversador, parlava molt, però va escriure poc, i solament articles solts recollits a "La Xarbotada" i el volum *Argentona. Història i records* (1990). Com a prova dels seus profunds coneixements puc dir que Clavell tenia a casa seva un volum del llibre *Ceràmica Catalana*, d'Alexandre Cirici, amb dotzenes i dotzenes d'anotacions personals i correccions dels molts errors que Cirici havia comès, però aquest volum corregit mai va sortir de casa seva. Ningú ha rectificat mai Cirici, i el que va escriure s'ha donat per bo.

Quina és, doncs, l'aportació de Clavell a la terrissa catalana? A parer meu, sens dubte, obrir un camí nou i inexplorat, i fer que, després d'ell, la terrissa tingui la consideració de testimoni cultural de primer ordre que realment es mereix. Amb el seu entusiasme desbordant i contagiós, Clavell va aconseguir que a Catalunya fossin dotzenes els que van iniciar-se en el col·leccionisme i estudi de la terrissa, i encara que alguns després l'han criticat, li deuen molt més del que es pensen, ja que sense ell, possiblement, molta terrissa s'hauria perdut per sempre més en bocins trencats en qualsevol abocador d'escombraries. Encara més: Clavell va instituir l'any 1951 la Festa del Càntir d'Argen-

Jaume Clavell signant exemplars del seu llibre *La Xarbotada*, arran de la presentació, el dia de Sant Domènec de 1975.

Foto: A. Güell

tona, amb una col·lecció de càntirs que ràpidament va obtenir un gran èxit entre el públic català. Més tard, el 1975, va fundar amb peces de la seva col·lecció particular el primer museu català dedicat a la terrissa (deixant de banda l'Enrajolada de Martorell), el Museu del Càntir d'Argentona. Avui són un grapat els museus dedicats a la terrissa, però el primer va sortir de la ment des-

perta, genial i preclara d'un argentoní fonamental: en Jaume Clavell Nogueras.

Gabinet Arquitectura
Agustí Pageo

Agustí Pageo i Ballesta
arquitecte

Carrer Gran 52
08310 ARGENTONA, Barcelona
Tel.: 93 797 05 13 Fax: 93 797 05 13

ROBAFAVES
LIBRERIES REVISTES DISCOS VIDEOS CERIORES
SOCIETAT COOPERATIVA CATALANA LIMITADA

Carrer Nou, 9. MATARÓ
Tel. 93 790 55 82
Fax 93 790 65 96
E-mail robafaves@robafaves.com
Web http://www.robafaves.com

QUEVIURES-CANSALADERIA

EMBOTITS I FIAMBRES
D'ELABORACIÓ PRÒPIA

CASA
FontCUBERTA

ESTABLERTA DES DE 1892

Tel. 93 797 03 07 - 08310 ARGENTONA